

FRANSIZCA DİLBİLGİSİ ÖĞRENİMİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER: FRANSIZCA VE TÜRKÇEDE SÖZDİZİMSEL VE BİÇİMBİLİMSEL FARKLILIKLAR*

THE DIFFICULTIES EXPERIENCED BY UNIVERSITY STUDENTS IN THE LEARNING OF FRENCH GRAMMAR: THE SYNTACTIC AND MORPHOLOGICAL DIFFERENCES BETWEEN TURKISH AND FRENCH

Nazmiye TOPÇU TECELLİ**, Nurten ÖZÇELİK***

ÖZET: Bu çalışmada, Fransızca öğrenen Türk üniversite öğrencilerinin, yabancı dil öğretimi/öğreniminde karşılaştıkları dilbilgisel güçlükler ve nedenleri araştırılmıştır. Güçlüklerin belirlenmesinde Gazi Üniversitesi 2002-2004 öğretim yılı Fransızca hazırlık sınıfları öğrencilerinin sınav ve dilbilgisi derslerinden derlenen yazılı yanıtlar ve bu veriler doğrultusunda hazırlanarak Hacettepe, Gazi ve Ankara üniversiteleri 2003-2004 öğretim yılı hazırlık sınıfı öğrencileri ve öğretim elemanlarına uygulanan anket bulgularından yararlanılmıştır. Bu bulgular ışığında, güçlüklerin büyük bir bölümünün Fransızca ile Türkçe arasındaki sözdizimsel ve biçimbilimsel farklılıklardan kaynaklandığı saptanmış, bu farklılıklardan kaynaklanan ve kullanım sıklığı en yüksek olan yanlış türleri örneklerle incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Fransızca öğretimi/öğrenimi, Fransızca öğrenme güçlükleri, Fransızca yanıtlar, Fransızca dilbilgisi öğrenimi, sözdizim, biçimbilim

ABSTRACT: In this study, grammar difficulties experienced by Turkish university students learning French in the process of foreign language teaching/learning and their causes were searched. In determining the difficulties, the written errors that were collected from Gazi University preparatory class students' exam papers and grammar courses in 2002-2004 academic years were used. In the light of the findings, surveys were prepared and applied on the students and lecturers of Hacettepe, Gazi and Ankara University preparatory classes. In consequence, the findings were used. In the light of the findings, it was found that a significant amount of the difficulties stemmed from the syntactic and morphological differences between Turkish and French. Moreover, the highest frequency mistake types were examined with examples.

Keywords: teaching/learning of French, the difficulties of learning French, the errors of French, learning of French grammar, syntax, morphology

1. GİRİŞ

Günümüzde, yabancı dil öğretimi/öğrenimi alanında yapılan bilimsel çalışmalar, *sözlü anlama* (la compréhension orale) ve *sözlü anlatım* (l'expression orale), *yazılı anlama* (la compréhension écrite) ve *yazılı anlatım* (l'expression écrite) gibi dört temel becerinin ediniminde yeni ve farklı bakış açılarının benimsenmesi ve öğretim stratejilerinin geliştirilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Buna koşut olarak, bu temel becerilerin edinilmesinde önemi hiçbir zaman yadsınmayan ancak yeri, zamanı ve nasıl verileceği her zaman tartışmalara neden olan dilbilgisi derslerinin de işlevleri yeniden gözden geçirilmelidir.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Eğitimi Anabilim Dalları ve bu Anabilim Dallarının hazırlık sınıfı öğrencilerinin bu temel becerileri edinmede birçok güçlükle karşılaştıklarını, beş altı yıllık bir öğrenim süreci sonunda bile bazı temel bilgi ve becerileri edinemediklerini, özellikle *sözlü anlatım* ve *yazılı anlatım* gibi “etkin”

* Bu çalışmada, N.Özçelik'in (2006) “Analyse des difficultés de l'écrit en français chez les apprenants universitaires turcs (Fransızca Öğrenen Türk üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Yazma Güçlüklerinin İncelenmesi)” adlı doktora tezindeki bulgulardan yararlanılmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Fakültesi, naztopcu@yahoo.fr

*** Dr., Gazi Üniversitesi Fakültesi, nurtenk@gazi.edu.tr

bilgi gerektiren durumlarda yanlışların arttığını ve bazılarının kalıcı olduğunu gözlemledik. Kuramsal bilgilerimize, özellikle yurt dışı öğrenim ve deneyimlerimize dayanarak, Fransızca öğrenenlerin karşılaştıkları öğrenme güçlüklerinin, konuştukları ana dillere göre farklılıklar gösterdiğini ileri sürebiliriz: dillerin yapısal ve kültürel açıdan birbirlerine uzaklığı bazı güçlüklerin aşılmasında önemli bir etkidir.

Bıçimbilgisel (morfologique) açıdan incelendiğinde, Ural-Altay dil ailesinden olan Türkçe eklemeli (langue agglutinante), Hint-Avrupa dil ailesinin Roman dilleri arasında yer alan Fransızca ise bükümlü (langue à flexion) bir dildir. Bir başka deyişle, bu iki dil arasında yapısal, sözdizimsel (syntaxique) ve ses/yazı sistemleri (système graphique-phonétique/phonologique) bağlamında birçok farklılık vardır. Bu nedenle, biz, bu çalışmada Fransızca öğrenen Türk üniversite öğrencilerinin Fransızca yazmada karşılaştıkları dilbilgisel güçlükleri, bir başka deyişle, en sık yaptıkları yanlışları ve bu yanlışların iki dil arasındaki sözdizimsel ve bıçimbilimsel farklılıklarla ilişkisini göstermeye çalışacağız.

2. YÖNTEM

2.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Fransızca öğrenen Türk üniversite öğrencilerinin, dilbilgisi kurallarını yazılı dilde doğru ve eksiksiz kullanmada karşılaştıkları güçlükleri saptamak ve bu güçlüklerin anadil Türkçe ile ilişkisini araştırmaktır. Daha geniş bir anlatımla, bu alanda, öğrenenlerin ve özellikle öğretmenlerin, her birinin kendi kişisel gözlem ve deneyimlerinin birçoğuna daha sağlam bir dayanak oluşturmak ve bu yolla, en sık yanlış yapılan konuların, özellikle dilbilgisi kurallarının öğretimi/öğreniminde daha duyarlı, gözlemci ve bilinçli olmanın; yeni ve farklı öğretim stratejileri belirlemenin gerekliliğine dikkat çekmektir.

2.2. Evren

Araştırmanın evrenini, 2003-2004 öğretim yılında Gazi, Hacettepe ve Ankara üniversitelerinin Fransızca Hazırlık sınıflarında öğrenim görmekte olan 120 öğrenci ve bu sınıflarda görev yapan 20 öğretim elemanı oluşturmuştur.

2.3. Anketlerin Hazırlanması

Fransızca öğrenen Türk üniversite öğrencilerinin dilbilgisi öğrenimi ve yazma becerilerini geliştirirken karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla, 2004 yılı Mayıs ayında, biri öğrencilere, diğeri öğretim elemanlarına olmak üzere Gazi, Hacettepe ve Ankara Üniversitelerinde iki anket uygulanmıştır.

Anketin geçerlik ve güvenilirliği için, Gazi Üniversitesi Fransızca hazırlık sınıflarından rastgele seçilen 40 öğrenciye ön test uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda öğrenciler tarafından anlaşılmayan, güvenilirlik katsayısı düşük olan sorular anketten çıkarılmıştır. Ayrıca anketin güvenilirliğini arttırmak amacıyla, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı'nda görevli, alanında uzman iki öğretim üyesinin de fikir ve görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin Fransızca dil düzeyleri dikkate alınarak öğrenci anketi Türkçe, öğretim elemanları anketi ise Fransızca olarak hazırlanmıştır.

Anket sorularının hazırlanmasında, Gazi Üniversitesi Fransızca hazırlık öğrencilerinin 2002-2004 yılları arasında Fransızca dilbilgisi (grammaire) dersine ait sınav kâğıtlarını incelerken sıklıkla karşılaştığımız ve düzenli bir biçimde not aldığımız yanlış türleri, öğrencilerin bu dili öğrenme aşamasında bizlere sıkça sordukları sorular ve sınıf içi gözlemlerimizden yararlanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Anket verilerinin analizi ve elde edilen sonuçların grafiklerle gösterilmesinde SPSS 10.0 versiyonu ve Excel programlarından yararlanılmıştır. Anketlerde beşli derecelendirmeli Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Öğrenci ve öğretim elemanlarına uygulanan anketler değerlendirildikten sonra öğrenciler için öğrenimi en fazla güçlük oluşturan konular önem sırasına göre sıralanmıştır.

3. BULGULAR

Anketlerden elde ettiğimiz sonuçlara dayanarak, Fransızca dilbilgisi kurallarını tanıma ve doğru yazma konusunda öğrencilerin karşılaştıkları sözdizimsel ve biçimbilimsel güçlüklerden en önemli olanlarını konulara göre aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

3.1 Tanımlık (Article) Kullanımı

Fransızca ile Türkçe arasındaki en önemli farklılıklardan biri, Fransızcada her adım önüne gelen ve adım cinsini; dişil-eril (féminin-masculin) ya da sayısını; tekil-çoğul (singulier-pluriel) göstermeye yarayan tanımlıkların Türkçede bulunmamasıdır. Fransızcada tanımlıklar belirli (défini), belirsiz (indéfini), parça bildiren (partitif) ve bileşik (contracté) olmak üzere dört çeşittir. Bu tanımlıkların kullanımının belirli bir kurala dayanmaması Türk öğrenenlerin işini daha da zorlaştırmakta, onların birçok yanlış yapmalarına neden olmaktadır. Örneğin, *kapı* (la porte) sözcüğü dişilken, *yatak* (le lit) sözcüğünün eril olmasının nedenini anlamakta zorluk çekmektedirler. En sık yapılan tanımlık yanlışlarını aşağıdaki gibi gruplandırabiliriz:

3.1.1. Yanlış Tanımlık Kullanımı

1. * **Une**¹ voiture de mon ami est dans **une** rue Jacob.
(La voiture de mon ami est dans la rue Jacob)²
2. * **Un** homme est mortel. (L'homme est mortel)

3.1.2. Tanımlık Kullanmama

1. * Voici lettres, journal et publicités. (Voici des lettres, un journal et des publicités)
2. * Petit enfant mange chocolat. (Le petit enfant mange du chocolat)

3.1.3. Fazla Tanımlık Kullanma

1. * Le père **du** mon ami est gentil. (Le père de mon ami est gentil)
2. * **Ce** l'agent de police me crie toujours. (Cet agent de police me crie toujours)

3.1.4. Tanımlık Yerine İyelik Sıfatı Kullanımı

1. * Tu as mal à **ta** tête? (Tu as mal à la tête?)
2. * Chaque matin, mon fils se lave **son** visage et **ses** mains.
(Chaque matin, mon fils se lave le visage et les mains)

Son örnekteki yanlış kullanımların nedeni, Türkçede her iki tümcede de iyelik sıfatı kullanılmasından kaynaklanmaktadır : “Başım mı ağrıyor?”, “Oğlum her sabah elini ve yüzünü yıkar”.

3.1.5. Ünlü Düşmesi (Élision) Yanlışları

- 1.* A la fenêtre de **la** église, il y a un **vitrau**.³ (A la fenêtre de l'église, il y a un vitrail)
- 2.* Voilà **la** adresse du professeur. (Voilà l'adresse du professeur)

3.1.6. Bileşik Tanımlık (Article Contracté) Yanlışları

- 1.* Chaque week-end, les étudiants vont **à le** cinéma.
(Chaque week-end, les étudiants vont au cinéma)
- 2.* Les ballons **de les** enfants sont grands. (Les ballons des enfants sont grands)

3.1.7. Tanımlıkların Olumsuz Yapımında Yapılan Yanlışlar

1. -Mademoiselle, vous avez de la chance?
*- Malheureusement, je n'ai pas **de la** chance. (Malheureusement, je n'ai pas de chance)
2. -Vos amis, ont -ils **une** voiture?
*- Non, ils n'ont pas **une** voiture. (Non, ils n'ont pas de voiture)

¹ Tümcenin solundaki * işareti, bu tümcenin dilbilgisel açıdan doğru olmadığını göstermektedir.

² Araç içindeki tümceler, yanlış tümcelerin doğru şeklini göstermektedir.

³ Bir tümce birden fazla yanlış içerebildiğinden her yanlış türü ilgili bölümde incelenecektir.

3.1.8. Tanımlıkları Ayırt Edememe

Fransızca bazı tanımlıkların yazılışı diğer dilbilgisi kategorileriyle benzerlik gösterir. Örneğin, “le, la, l’, les” hem belirli tanımlık (article défini) hem de kişi adları (pronoms personnels), (*je ne le/la/les vois pas depuis longtemps*); “un, une, des” hem belirsiz tanımlık (article indéfini) hem de parça bildiren tanımlık (article partitif, *Il y a des enfants dans la rue, Donne-moi des biscuits*) olarak öğrenenlerin karşısına çıkabilir. Bu durumda, öğrenenlerin, bu tanımlıkları tek başlarına değil de kullanıldıkları bağlamdan (contexte) hareket ederek belirlemeye çalışmaları gerekecektir.

3.2 Ad Kullanımı

3.2.1 Adın Cinsini Belirleme

Fransızca bir ad ya eril (masculin) ya da dişildir (féminin). Oysa daha önce de belirttiğimiz gibi bu durum Türkçede yoktur. Fransızca sözcüklerin sonuna gelen bazı ekler sözcüğün cinsini belirlemeye yardım ediyor gibi görünse de, (örneğin sonu -tion, -sion ya da -ure, -té ile biten sözcükler dişildir, -ment, -age ile bitenler erildir) bu eklerin sınırlı sayıda olması ve ayrıca birçok istisna içermesi, öğrenmeyi önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Özellikle somut ve mantıklı açıklamalar bekleyen öğrenciler, verilen kuralları ezberleyip mekanik bir biçimde uygulamaya karşı direnç göstermektedirler.

Öğretim elemanlarının %93’ü, öğrencilerin ise %61’i, Fransızca sözcüklerin cinsinin belirlenmesi ve bunların doğru bir biçimde kullanımının Türk öğrenciler için öğrenme güçlüğünü oluşturduğunu doğrulamaktadırlar.

Örnek. 1. * **Cette** portable est à vous? (Ce portable est à vous?)

2. * Il y a **un grand** ressemblance entre ces deux enfants.

(Il y a une grande ressemblance entre ces deux enfants)

3.2.2. Adın Sayısını Belirleme

Türkçede adları çoğul yapmak için tek bir ek (-ler, -lar) kullanılmasına karşın, Fransızca adların çoğul yapılmasında birçok ekin kullanılması ve bu kullanımların istisnalar içermesi, Türk öğrencileri Fransızca adları çoğul yapmada birçok güçlükle karşı karşıya bırakmaktadır. Anket sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının %55’i öğrencilerin ise %36’sı, Fransızca adları çoğul yapmanın güçlük oluşturduğunu doğrulamaktadırlar. Bu yanlışları aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz

— Fransızca bir adı ya da sıfatı çoğul yapmak için genellikle sonlarına -s takısı getirilir. Örnek: un livre → des livres. Bu kuralı öğrenen Türk öğrenciler genelleme yaparak bütün ad ve sıfatları aynı şekilde çoğul yapmaktadırlar: un tableau original → *des tableaux originals. Oysa diğer bir kurala göre sonu -au ya da -al ile biten ad ve sıfatlar çoğul yapılırken sonlarına -aux takısını alırlar (*festival, banal, fatal* vb. hariç). Bu kurala göre, yukarıdaki örneğin doğru şekli *des tableaux originaux* dur. En sık yapılan genelleme hatalarından bir diğeri de Fransızca çoğul eki almayan özel adlara -s takısının getirilmesidir.

Örnek: * Les **Renauds** et les **Berthiers** sont partis en vacances.

(Les Renaud et les Berthier sont partis en vacances)

— Türk öğrenciler bileşik adları çoğul yaparken de birçok sorunla karşılaşmakta, hangi sözcüğü çoğul yapacaklarını bilememektedirler.

Örnek: 1. un timbre-poste → * des timbres-**postes** (des timbres-poste)

2. un chef-d’œuvre → * des chefs-d’**œuvres** (des chefs-d’œuvre)

3.2.3 Ad Tamlaması

Türkçede ad tamlaması *tamlayan-tamlanan* (sınıf-ın kapı-sı) sırasına göre yapılırken Fransızca *tamlanan-tamlayan* (la porte de la classe) sırası izlenmekte ve Türkçenin tersine bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, Fransızca ad tamlaması *de* ya da *à* ilgeci ile yapılır ve bu ilgeçler belirli tanımlıklar (article défini) ile kaynaşır (contraction). Yukarıda da (3.1.6) belirtildiği gibi ad tamlaması konusundaki yanlışların büyük bir bölümü bu kaynaştırma sırasında yapılan yanlışlardır :

Örnek : * Voilà l'adresse **de le** journaliste. (Voilà l'adresse du journaliste)

Diğer bir yanlış türü ise genellemelerden kaynaklanır; bütün tamlamalarda *de* ilgeci kullanılır:

Örnek : 1. * Où est ma brosse **de** dents? (Où est ma brosse à dents?)

2. * Maman, tu as vu mon sac **de** dos? (Maman, tu as vu mon sac à dos?)

3.3. Sıfat Yanlışları

3.3.1 Sıfat Uyumu Yanlışları

Fransızca da sıfatlar birlikte kullanıldıkları ad ya da adilla cins ve sayı bakımından uyum sağlar. Bu durum Türkçedeki sıfatlar için geçerli değildir. Çünkü Türkçede sıfatların tek bir biçimi vardır ve bu asla değişmez. Örneğin, “Bu güzel ve büyük araba çok pahalı” tümcesi ile “Bu güzel ve büyük gemi çok pahalı” tümcelerini Fransızcaya çevirdiğimizde ilk tümce “Cette belle et grande voiture est trop chère” ikinci tümce ise “Ce beau et grand bateau est trop cher” şeklinde olur. Görüldüğü gibi Türkçede adlar dışında, iki tümcede başka hiçbir farklılık olmazken, Fransızca tümcede neredeyse tümcenin bütün öğeleri değişime uğramaktadır. Bu da *araba* (la voiture) sözcüğünün dişil, *gemi* (le bateau) sözcüğünün eril olmasından kaynaklanmaktadır.

Aynı tümceleri çoğul yaptığımızda, Türkçe tümcelerde (“Bu güzel ve büyük arabalar çok güzel”, “Bu güzel ve büyük gemiler çok güzel”) sadece adlar (araba-lar, gemi-ler), Fransızca tümcelerde ise neredeyse bütün öğeler çoğul olmaktadır (“Ces belles et grandes voitures sont trop chères”, “Ces beaux et grands bateaux sont trop chers”).

Kısaca, bir Türk öğrenen için gereken bütün değişiklikleri bilmek ve bunları doğru bir biçimde uygulayabilmek kolay bir iş değildir ve bu durumda Türk öğrenenlerin birçok yanlış yapmaları kaçınılmazdır. Anket sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının %100’ü, öğrenenlerin ise %59’u sıfat uyumlarını doğru bir biçimde yapmanın Türk öğrenenler için güçlük oluşturan bir konu olduğunu kabul etmektedirler.

3.3.2. Sıfatların Yeri

Sıfatlar konusundaki diğer güçlüklerden biri de sıfatların tümce içindeki yeridir. Anket sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının %87’si öğrencilerin ise %44’ü sıfatları tümce içinde doğru bir biçimde yerleştirmenin zor olduğunu kabul etmektedir. Türkçede niteleme sıfatlarının büyük bir kısmı addan önce gelir. Fransızca da ise bazı sıfatlar addan önce bazıları da addan sonra gelirler. Bazen de aynı sıfat, addan önce ya da sonra gelmesine bağlı olarak farklı anlam kazanır. Örneğin, *beau, gros, jeune ...* (güzel, şişman, genç...) gibi çok sık kullanılan ve kısa olan sıfatlar ile *premier, dernier, prochain, ...* (birinci, sonuncu, bir sonraki ...) seri bildiren sıfatlar addan önce gelirler (Grégoire, Thiévenaz, Franco 2001:52). Bu kuralı bilmeyen ya da bildiği halde uygulayamayan öğrenciler aşağıdaki yanlışları yapmaktadırlar:

Örnek. 1. * Cet homme met toujours une **blanche** chemise.

(Cet homme met toujours une chemise blanche)

2.* Prochaine **semaine**, il fera froid. (La semaine prochaine, il fera froid)

3.3.3. İyelik Sıfatları

İyelik (adjectifs possessifs), soru (adjectifs interrogatifs), işaret sıfatlarının (adjectifs démonstratifs) ve belgisiz sıfatların (adjectifs indéfinis) kullanımıyla ilgili zorlukların önemli bir bölümü sıfatın nitelediği adın cinsinin (dişil-eril) ve sayısının (tekil-çoğul) bilinmemesinden, yani tanımlık (article) yanlışlarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, cins ve sayıları bildiren eklerin yeterince bilinmemesi de diğer bir etkidir. Bir başka deyişle, sözcüklerin tanımlıklarının doğru öğrenilmesi sıfatların da doğru kullanılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

3.3.3.1. Yanlış İyelik Sıfatı Kullanımı

1.***Mon** maison de campagne est en Normandie.

(Ma maison de campagne est en Normandie)

2.* Nadine a plus de robes que **sa** amie.

(Nadine a plus de robes que son amie)

Bu tümcede, öğrenen *amie* sözcüğünün dişil olduğunu bulmuş ancak iyelik sıfatlarının kullanımıyla ilgili istisnai kuralı bilmediği için (sesli harfin ya da okunmayan h'nin önünde *ma, ta, sa* gibi iyelik sıfatları *mon, ton, son* olur) yanlış yapmıştır.

3.3.3.2. İyelik Sıfatı Kullanamama

- 1.* **Les amis de lui** n'ont pas compris où il était. (Ses amis n'ont pas compris où il était)
- 2.* **Ma cousine** n'aime pas beaucoup **de** quartier.
(Ma cousine n'aime pas beaucoup son quartier)

3.4. Uyum (Accord) Yanlışları

Fransızcadaki sözcüklerin cins (dişil-eril) ve sayı (tekil-çoğul) özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkan "uyum kurallarına" göre;

1) Yardımcı eylemi *être* olan sıfat (adjectif) ve sıfat-eylem (participe passé) tümcenin öznesiyle,
Örnek: 1. Marc est grand et gentil. Sylvie est grande et gentille.

2. **Les jeunes filles** sont allées au cinéma.

2) Yardımcı eylemi *avoir* olan sıfat-eylem ise kendisinden önce gelmesi koşuluyla düz nesne (COD) ile uyum sağlar.

Örnek: La semaine dernière, j'ai acheté cette robe. → La semaine dernière, je l'ai achetée.

Uyum yapılmaması gereken durumlara ilgili de birçok kural vardır. Türkçede sözcükler için cins ayrımının olmaması, Fransızcadaki uyum ile ilgili birçok kuralın varlığı ve bu kuralların çok sayıda istisna içermesi, Türk öğrenenlerin anlatımlarında doğru ve yerinde uyum yapmada karşılaştıkları güçlüklerin en önemli nedenlerindedir. Türk öğrenenler birçok kuralı bilseler bile bunları yanlışsız bir biçimde yazmakta zorluk çekmektedirler. Bu konu, yalnızca Türk öğrenenler için değil, çok sayıda Fransız için de güçlük oluşturmaktadır. Anket sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının %100'ü, öğrencilerin ise %57'si, tümce içinde gerekli uyumları yapmanın Türk öğrenenler için güçlük oluşturan bir konu olduğunu doğrulamaktadırlar.

Örnek.1. As-tu pris tes clés? * Oui, je les ai **pris**. (Oui, je les ai prises)

2.* La princesse s'est **regardé** dans le miroir. (La princesse s'est regardée dans le miroir)

3.5. Olumsuz Yapma

Türkçe bir tümceyi olumsuz yapmak için eylem köküne *-me, -ma, -mi* biçimbirimleri eklenir. Örneğin, "Bugün okula git-mi-yorum" "Yarın gel-me-yeceğim". Fransızcadaki ise, olumsuzluk biçimbirimi *ne... pas* dır. Bunun yanı sıra, *ne...jamais, ne...personne, ne ...rien* gibi olumsuzluk belirteçleri de kullanılır. Bu belirteçlerle *pas* biçimbirimi kullanılmaz. Öğrenenler ya bu biçimbirimlerinden birini eksik kullanmakta (3.5.1), ya tümce içindeki yerlerini şaşırarak (3.5.2) ya da olumsuzluk belirteçleriyle birlikte kullanılmayan *pas* biçimbirimini de ekleyerek yanlış tümceler üretmektedirler (3.5.3). Yapılan bu yanlışların en önemli nedenlerinden biri, öğrenenlerin olumsuzluk biçimbirimlerini bağlamdan kopuk bir biçimde ezberlemeleri ve yazarken bunları birbirinden ayırmayı unutmalarıdır.

Türk öğrenenlerin, olumsuz yapma konusunda güçlükle karşılaştıklarını kabul eden öğretim elemanlarının oranı %74, öğrencilerin oranı ise sadece %31'dir. Anket sonuçlarına baktığımızda, genel olarak öğrenci yüzdelerinin öğretim elemanlarına oranla daha düşük olduğunu gözlemliyoruz. Bize göre, bu durum, öğrencilerin bilgi birikimlerinin sağlıklı bir değerlendirme yapabilmelerine yetecek düzeyde olmamasından kaynaklanmaktadır. Öğrenci görüşlerinin aksine, bu konuyla ilgili olarak oluşturduğumuz yanlış türleri listemiz oldukça uzundur:

3.5.1. Olumsuzluk Biçimbirimlerinin Eksik Kullanımı

1. * Je regarde pas les enfants. (Je ne regarde pas les enfants)
2. * Ma grand-mère fume jamais. (Ma grand-mère ne fume jamais)

3.5.2. Olumsuzluk Biçimbirimlerinin Yanlış Yerleştirilmesi

1. - Vous êtes prêtes, mesdemoiselles?
* - Non, nous sommes **ne pas** prêtes. (Non, nous ne sommes pas prêtes)
2. -As-tu oublié de téléphoner à ton ami?
*- Non, je n'ai oublié **pas** de lui téléphoner. (Non, je n'ai pas oublié de lui téléphoner)

3.5.3. Fazla Olumsuzluk Biçimbirimi Kullanımı

1. * Ne dis **pas** rien! (Ne dis rien!)
2. * Pauline n'a **pas** pris ni le train ni l'avion. (Pauline n'a pris ni le train ni l'avion)

3.5.4. Masterların Yanlış Olumsuz Yapılması

1. * Etes-vous content de n'être **pas** à Paris? (Etes-vous content de ne pas être à Paris?)
2. * Vous habituez-vous à **ne** dormir pas tard? (Vous habituez-vous à ne pas dormir tard?)

3.6. Eylem Çekimi Yanlışları

Eklemeli dillerden olan Türkçede hiçbir zaman değişmeyen, ad ve eylem kökü olmak üzere iki türlü kök vardır. Eylem çekimi, tek olan ve değişmeyen eylem köküne çekim ekleri eklenerek yapılır. Oysa Fransızcada, yalnızca 1. ve 2. grupta yer alan düzenli eylemlerde birkaç özel durum dışında (nous mangeons, nous commençons vb.) tek bir köke rastlarız. Özellikle düzensiz eylemler grubunda aynı eylem birden fazla köke sahip olabilir: je **vienn**-s, nous **ven**-ons, ils **vienn**-ent gibi. Türkçede her türlü türetme (addan ad, eylemden ad vb.) bu ad ya da eylem köklerine çeşitli yapım ve çekim ekleri eklenerek yapılır. Türkçede Fransızcadan farklı olarak adın hal ekleri aldığı görülür (*yalın* hal, *-e* hali, *-i* hali, *-de* hali, *-den* hali). Adın hal çekimi de yine değişmeyen ad köküne adı geçen hal eklerinin eklenmesiyle yapılır. Fransızcada ise *à, de, chez, pour, contre* gibi farklı ilgeçlerle yapılır.

Türkçede masterlar sonlarındaki *-mek, -mak* ekleri ile diğer dilbilgisi kategorilerinden ayrılırken Fransızcada bu eklerin daha fazla olması (*-er, -ir, -re, -oir*) ve her eylem grubu için ayrı çekim eklerinin varlığı Türk öğrencileri, eylemin kökünü bulmalarında ve gerekli çekim eklerini eklemelerinde birçok güçlük karşılı karşıya bırakmaktadır. Ayrıca, Türk üniversite öğrencileri, eylemlerin emir (impératif), şart (conditionnel), istek-dilek (subjonctif) gibi kiplerinin oluşturulması, kullanımı ve diğer zamanlarda çekimi konusunda da önemli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Anket sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının %80'i, öğrencilerin ise %65'i için, eylem kip ve zamanlarının doğru bir biçimde öğrenilmesi ve kullanılması en zor konulardan biridir. Yerimiz sınırlı olduğundan, burada, haber kipinin şimdiki zamanı (indicatif présent) ile ilgili yanlış türleri üzerinde duracağız:

1) Düzenli eylemler grubunda yer alan ve kullanım sıklığı yüksek olan *parler, regarder, chanter* gibi eylemler şimdiki zamanda (indicatif présent) çekildiğinde, eylemin kişilere göre aldığı çekim ekleri farklılıklar gösterirken, (je parl-**e**, tu parl-**es**, ils parl-**ent** vb.) hepsinin sesletimlerinin aynı olması (/parl/) öğrencileri şaşırtan bir konudur. Ayrıca her ne kadar sonu *-er* ile biten eylemler düzenli grupta yer alıyorsa da en sık kullanılan eylemlerden *aller* çok farklı çekilmekte ve düzensiz eylemler grubunda yer almaktadır. Benzer şekilde sonu *-er* ile bitmesine karşın *-éer, -ever, -ener, -eler, -oyer, -uyer, -ger, -cer,* ile biten eylemlerin her birinin çekimi farklı kurallar içermektedir. Düzenli kabul edilen eylemlerin çekiminde bile Türk öğrenenlerin bilmeleri ve uygulamaları gereken birçok özel durum vardır.

2) Sonu *-ir, -re, -oir* ile biten eylemler incelendiğinde, her ne kadar *-ir* ile biten eylemler ikinci grup düzenli eylemler grubunda yer alsada *sortir, partir, venir* vb. birçok eylemin 2 ya da 3 köklü eylemler olduğunu, *cueillir, offrir, souffrir* gibi eylemlerin sonu *-ir* ile bitmesine karşın 1. grup eylemler gibi çekildiklerini görürüz. Bu kuralı bilmeyen ya da bildiği halde uygulamakta güçlük çeken öğrenciler çeşitli çekim yanlışları yapabilirler; örneğin, *Je **cueillis** des marguerites (Je cueille des marguerites).

3) *Etre, avoir, faire* gibi düzensiz eylemler ise her kişi için farklı bir eylem çekimi gerektirmektedir. Öğretim elemanlarının tamamı (%100), öğrencilerin ise %78'i düzensiz eylemlerin çekiminin yabancı dil öğretimi/öğreniminde güçlük oluşturan konulardan biri olduğunu kabul etmektedirler.

4) Çift adill eylemlerin (verbes pronominaux) çekimleri konusunda da öğrenenlerin birçok güçlük karşılaştığı gözlenmektedir. Anketlerden elde ettiğimiz sonuçlara göre, öğretim elemanlarının %87'si, öğrencilerin ise %52'si, çift adill eylemlerin çekiminin öğrenenler için güçlük oluşturan bir konu olduğunu doğrulamaktadırlar.

— Tümlec Konumundaki İkinci Kişi Adının Unutulması

- Örnek: 1.* Nous couchons tôt. (Nous nous couchons tôt)
 2.* Mme Élise lève chaque matin à 7 heures.
 (Mme Élise se lève chaque matin à 7 heures)

— Olumsuz Tümceler Yaparken Olumsuzluk Biçimbirimlerinin Yerinin Bilinmemesi

- Örnek: * Ma mère et moi, nous **ne pas** nous ressemblons beaucoup.
 (Ma mère et moi, nous ne nous ressemblons pas beaucoup)

— Soru Tümcelerinde Kişi Adlarının Yerinin Karıştırılması

- Örnek: * **Tu** lèves-**te** tard ou tôt? (Te lèves-tu tard ou tôt?)

— Çift adıllı (pronominal), dönüşümlü (réfléchi), işteş (réciproque) ve edilgen anlamlı (à sens passif) olmak üzere dört çeşidi olan çift adıllı eylemleri birbirinden ayırt etmek ve bu ayrıma göre uyum gerektiren biçimbirimleri kullanmak öğrenenlerin bu konuda karşılaştıkları bir başka sorundur.

Örnek: 1 Jean et Marie se regardent : “Chacun regarde l’autre (réciproque)” ou “Chacun se regarde soi-même (réfléchi).”

2. Paul et Martin se sont battus : “Paul a battu Martin” et “Martin a battu Paul” (réciproque)” ou “Paul s’est battu avec les autres, Martin aussi.”

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Fransızca ve Türkçenin sözdizimsel ve biçimbilimsel açıdan karşılaştırmalı incelemesinden elde edilen farklılıkların, Fransızca dilbilgisi ve yazılı anlatım öğretimi/öğretiminde en sık karşılaşılan güçlüklerle örtüştüğünü saptadık.

Öncelikle, Fransızcada dilbilgisi kurallarının ve bu kurallarla ilgili istisnaların çokluğu bazı konuların öğretimi/öğrenimini güçleştiren önemli bir etkidir. Diğer bulgular, düzensiz ve çift adıllı eylemlerin çekimleri (verbes irréguliers et verbes pronominaux); tanımlık kullanımı, adların ve sıfatların cins (eril-dişil) ve sayılara (tekil-çoğul) göre ekler almaları ve buna bağlı uyum sorunları; sıfatların tümce içindeki yeri ve Fransızca tümceleri olumsuz yapmada karşılaşılan güçlükler olarak özetlenebilir.

Bu güçlüklerin çoğunlukla iki dil arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı saptamasından hareket ederek, bu bağlamda, Fransızca-Türkçe sözdizimsel, biçimbilimsel ve anlamsal karşılaştırmalı incelemelerin, özellikle öğrenenler açısından, oldukça yararlı olacağını düşünüyoruz. Bu tür çalışmalar, yeni öğretim stratejileri belirlemede yönlendirici olacaklardır. Ancak, genel olarak yabancı dil öğretiminde olduğu gibi, Fransızca dilbilgisi ve yazılı anlatım öğretiminde de karşılaşılan güçlüklerin nedenlerinin nesnel bir şekilde değerlendirilip çözümler üretilebilmesi için karşılaştırmalı incelemelerin yanı sıra sınıf içi yanlış çözümlenmelerine de gereksinim vardır. Türkiye’de Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimi/öğreniminde yanlış çözümlenmesi yaklaşımına yeteri kadar önem verilmediğini, oysa bu alanda yapılacak araştırmaların önemli katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

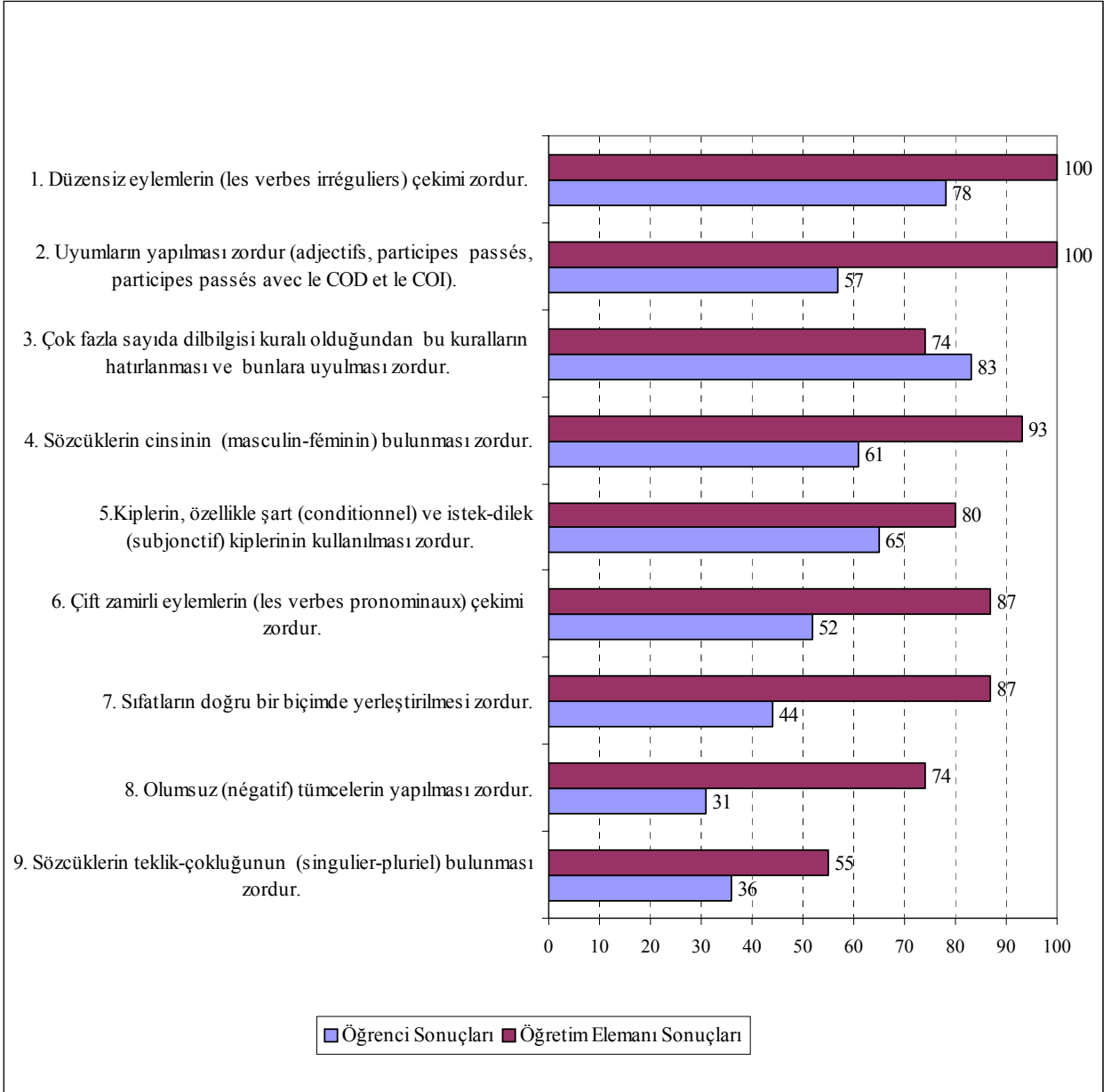
Bu çalışmanın örnekleminde de anlaşılacağı gibi Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Fransızca hazırlık sınıflarında yazılı anlatım öğretimi dilbilgisi dersleri aracılığıyla ve tümce düzeyinde verilmektedir. Her ne kadar bu iki beceri arasında önemli bir etkileşim söz konusu olsa da, yazma becerisi edinimi ayrı bir ders olarak değerlendirilmeli ve programda yer almalıdır. Ayrıca, Türkiye’de genel olarak Fransızca öğretimi/öğreniminde, dilbilgisel olgular ve kurallar öğrenciye tümce (phrase) sınırları içerisinde öğretilmektedir. Bu nedenle, son olarak, yabancı dil öğretimi/öğreniminde tüm becerilerin ediniminde olduğu gibi, dilbilgisi ve yazma becerisi ediniminde de başlangıç düzeyinden itibaren sözcükleri, dilbilgisel öge ve kuralları *bağlam* (contexte) ve *durum* (situation) içinde anlam boyutuyla öğretme-öğrenmenin; tümce dilbilgisinden (grammaire de phrase) metin dilbilgisine (grammaire de texte: tümcelerden oluşan bir bütün) geçmenin gerekliliğini vurgulamak istiyoruz.

Bu çalışmada, Fransızcanın yabancı dil olarak öğretiminde, özellikle dilbilgisi becerisi ediniminde üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları güçlüklerin nedenleri salt anadil ve yabancı dil arasındaki sözdizimsel ve biçimbilimsel farklılıklar açısından ele alınmıştır. Ancak, başka araştırmalara konu olabilecek diğer nedenlerin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Örneğin, anadil Türkçenin edinimindeki eksiklikler, Fransızca öğrenmeye güdülenme yetersizliği, kendine güvenmeme, uyum ve dikkat eksikliği, öğrencinin ailesi ve içinde yaşadığı sosyal çevre gibi bireysel ve psikolojik nedenler; öğretmenlerin öğrenciye karşı tutum ve davranışları, eğitim/öğretim ortamlarında öğrenciye sunulan olanaklar.

KAYNAKÇA

- Alan, S. (2005). *Fransızca öğrenen Türklerin yaptıkları biçimbilimsel ve sözdizimsel yanlışların çözümlenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bilgin, M. (2002). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Cuq, J. P. ve Gruca, I. (2003). *Cours de didactique du Français langue étrangère et seconde*. Grenoble: PUG.
- Ergin, M. (2002). *Türkçemiz*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Gardes, Tamine, J. (1988). *La grammaire-1 phonologie, morphologie, lexicologie*. (3. baskı). Paris : Armand Collin.
- Grégoire, M., Thiévenaz, O. ve Franco, E. (2001). *Grammaire progressive du Français*. Paris : CLE International.
- Grevisse, M. (1986). *Le bon usage*. (A. Goosse tarafından genişletilmiş 12. baskı). Paris : Duculot.
- Özçelik, N. (2006). *Analyse des difficultés de l'écrit en français chez les apprenants universitaires turcs*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Salins (de), G. D. (1996). *Grammaire pour l'enseignement/apprentissage du FLE*. Paris: Les Editions Didier.

Grafik 1: Fransızca Dilbilgisi Kurallarının Öğretimde Türk Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Gülükler (Öğrenci ve Öğretim Elemanı Anket Sonuçları)

Extended Abstract

Turkish University students' difficulties in acquiring grammar and writing skills as well as the causes of these difficulties were investigated in this research. First, the written errors were collected from the grammar courses and exam papers of Gazi University French preparatory class students in 2002-2004 academic years; and the errors were analysed. Then, two separate surveys were prepared in the light of the data and the surveys were applied on the preparatory class students and lecturers of Hacettepe, Gazi and Ankara Universities in 2003-2004 academic year.

Considering that the syntactic and morphological differences between the two languages were an important factor in the difficulties, a contrastive analysis of Turkish-the native language- and French- the foreign language- with respect to syntax and morphology was performed in the research.

In the light of the contrastive analysis and survey findings, it was found that a significant amount of the difficulties stemmed from the syntactic and morphological differences between Turkish and French. Moreover, the highest frequency mistake types were examined with examples.

The following are the most problematic areas for the learners and teachers: the inflection of verbs with two pronouns, the use of articles, learning nouns and adjectives according to gender, and number; concord problems due to number and gender, the location of adjectives in sentences, and negating the French sentences.

There are two types of never changing roots in Turkish- an agglutinative language-namely, noun roots and verb roots. Verb inflection is done through inflection suffixes added to verbs. However, in French- a synthetic language- a verb may have more than one root (je **vien**-s, nous **ven**-ons) especially in the category of irregular verbs. Besides, *aller*, a verb with high frequency use, is inflected very differently from regular verbs even though it ends in *-er*. Verbs such as *parler*, *regarder*, *chanter*, which are used frequently, take different inflectional affixes according to person in the present continuous tense (je parl-**e**, tu parl-**es**, ils parl-**ent**) although their pronunciation is the same (/parl/).

The infinitives in Turkish are distinguished from other grammar categories with the suffixes – *mek*, *-mak*. French has more such suffixes than Turkish (*-er*, *-ir*, *-re*, *-oir*) and inflectional suffixes differ according to each verb group and person. For instance, *être*, *avoir*, in some cases. For example, *sortir*, *partir*, *venir*, *cueillir*, *offrir*, *souffrir*- which end in *-ir*.

Another difference in terms of verb conjugation between Turkish and French is the verbs with two pronouns in French. These verbs are classified into pronominal, reflective, reciprocal, and passive verbs; and are difficult to use.

The most significant cause of the errors related with the use of articles is the fact that Turkish doesn't have articles which are used to state the gender and number in nouns in French. Thus, article errors include the ones such as the use of wrong articles, using no articles, over use of articles, replacing articles with possessive adjectives, ignoring dropping the vowel in articles, misuse of compound articles, the use of wrong articles in negative sentences, and not distinguishing the articles. For example, *Un homme est mortel (L'homme est mortel), *Voici lettres, journal et publicités (Voici des lettres, un journal et des publicités), *A la fenêtre de **la** église ... (A la fenêtre de l'église ...), *Je n'ai pas de **la** chance (Je n'ai pas de chance).

The difficulties related with the correct use of nouns arise more in cases when gender and number are required and when a noun phrase is needed: ***Cette** portable est à vous? (Ce portable est à vous?), *Maman, tu as vu mon sac **de** dos ? (Maman tu as vu mon sac à dos ?).

Errors concerning the use of adjectives are adjective agreement, the position of adjectives, the use of wrong possessive adjectives, and not using possessive adjectives: *Cet homme met toujours une **blanche** chemise (Cet homme met toujours une chemise blanche), ***Les amis de lui** n'ont pas compris où il était (Ses amis n'ont pas compris où il était). There are a number of rules in French on whether to provide agreement or not. The teaching/learning of these rules is quite problematic. For example, “-As-tu pris tes clés? - *Oui, je les ai **pris**. (- Oui, je les ai prises)”.

The errors observed in terms of negation are incomplete or overuse of negative morphemes, incorrect location of negative morphemes, and incorrect negation of infinitives. For instance, *Je

regarde pas les enfants (Je ne regarde pas les enfants), *Non, nous sommes **ne pas** prêtes (Non, nous ne sommes pas prêtes).

The following are recommended in the light of the findings of this research:

- A contrastive syntactic, morphological and semantic analysis of Turkish and French languages will make significant contributions, especially from the perspective of teachers in the teaching of French to Turks. However, in addition to comparative studies, in-class error analysis should also be used in order to correctly evaluate the causes of difficulties and to produce solutions both in foreign language teaching in general and in the teaching of grammar and writing especially. It has been observed that error analysis approach is not emphasised sufficiently in Turkey in the teaching of French as a foreign language. Yet, there is need for research in this field.
- On the other hand, as can be understood from the research sample, the acquisition of writing skills is enabled through grammar courses in the French preparatory classes of Gazi University. French grammar proficiency is required in writing skills acquisition; yet it is not sufficient. Therefore, writing should be placed on the syllabus as a separate course.
- Additionally, grammar concepts and rules are taught at a sentence level in French teaching/learning in Turkey. Yet in the teaching of grammar and writing as well as in the teaching of all other skills in French, it would be more useful to teach/learn lexical, grammatical items and rules in context and in situations from the beginning, and to move from sentence grammar to text grammar.